

Lekció: Zsid 12,4-13

Textus: Jóel 1,1.12

Pusztító invázió az országban

Bevezetés

"Amikor csapás ér bennünket, nagy tétje lesz, hogyan értsük Istent. Váratlan betegség vagy halál, nemzeti katasztrófa, társadalmi széthullás, személyes veszteség, járvány, árvíz vagy szárazság pusztítása – mindannyiunktól, akik évekig nem is gondoltunk Istenre, rögtönzött teológust farag. Ilyeneket hallunk: „Isten eltűnt”... „Isten haragszik”... „Isten csak a kiváltságosokkal törődik és én nem vagyok az”... „Isten erőtlén”... „Isten valamilyen régi dolog miatt haragszik és most mi fizetünk érte...” A próféta feladata, hogy a katasztrófák idején előálljon, és világossá tegye, kicsoda Isten és mit cselekszik. Ha a próféta hűséges és igaz, a csapás olyan eszközzé lesz, amely eloldja a nép életét bűneitől és szabaddá teszi őket Isten számára. Jóel arra használja a jelen eseményt, hogy általa a népet annak felismerésére hívja, hogy egyetlen nap sem volt az életünkben, amikor nem Istennel volt dolgunk. Mindig Istennel van dolgunk." (Eugene Peterson, MESSAGE, 1634-35)

Így beszél Eugene Peterson, amerikai teológus Jóel könyvéhez írt bevezetőjében. Amint hallottuk Jóel próféta szavait, a Bibliát olvasóknak ismerős a nyelvezet, nem idegen a hang. Igen, ez az ószövetségi próféták hangja. És mivel mi keresztények hisszük és valljuk, hogy a teljes Szentírás Isten szava, tudjuk, az ilyen részeket sem tehetjük félre. Ezért megpróbáljuk az időben, térben, kulturálisan tőlünk igen távoli szavakat megérteni és értelmezni, valahogy elhelyezni a mi világunkban, a mi modern, békés, kiegyensúlyozott életünkben. Korábban legalábbis ez lett volna a feladatunk.

Ma is ez a feladatunk, csak ijesztően közvetlen és konkrét ez a szakasz a koronavírus járvány fényében. Mert vagy egyet értünk Eugene Petersonnal, és akkor nem tehetünk mást, mint hogy megszokott életünk a járvány által okozott rendkívüli kisiklását, felborulását a próféta üzenete fényében megvizsgáljuk (és így ez a textus hihetetlenül "közelivé", közvetlenné válik), vagy pedig "valahogy magyarázzuk" ezt az igét. Én annál maradok, hogy a koronavírusban is Istennel van dolgunk, és ez a szakasz arra hív ma bennünket, Isten népét, hogy ezt meghalljuk. Halljuk meg hát az igét a következők mentén: 1. A helyzet; 2. Válaszaink; 3. Egy teológiai probléma; 4. A gyümölcs.

A helyzet

A helyzet igen súlyos. Annyira, hogy a próféta így kezdi: *"Halljátok meg ezt, ti, vének, figyeljen az ország minden lakója! Történt-e ilyesmi a ti időtökben vagy őseitek idejében? Beszéljétek el fiaitoknak, fiaitok meg az ő fiaiknak, azok pedig a következő nemzedéknek!"* Belekiált a csapással sújtott társadalomba: *Halljátok! Figyeljétek!* A vezetőket szólítja: észrevettétek, hogy ilyen még soha sem történt? Felfogtátok már, hogy majd ezeket fogjátok - és ennek így is kell lennie - elmesélni a következő generációknak? Ó, persze, soha nincs olyan katasztrófa, amelyre igaz lenne, hogy ilyen még sem a mi, sem az őseink idején nem történt volna. Az a sáskajárás sem olyan volt.

De vannak idők, vannak események, amelyek csak így megragadhatók. Ha érteni akarjátok, mi van most, így hallgassátok, ami következik - hívja fel a figyelmet Jóel.

Majd elmondja, körülírja a helyzetet. Három lépésben áll előttünk: invázió, gazdasági összeomlás, elhagyatottság.

Kicsiny, de pusztító ellenség árasztotta el az országot. Egészen kicsi, annyira, hogy egy szem magában teljesen ártalmatlan. Ha kevesen vannak, kezelhetők. De ha megszorodnak, elindulnak, mindenén áthatolnak, és nyomukban romlás jár. Kicsi kis valami, de *"fogai oroslánfogak, úgy harap, mint a nőtény oroslán."* Aki találkozik vele, ismeri az erejét. Ez a sok pici valami egy hatalmas néppé áll össze, amely lerohanja az országot: *"Egy nép támadt országomra, hatalmas és száma sincsen."*

Igen, sáskák. Sáskajárás, váratlanul elindul, és ha elindult, határokon, kontinenseken zúdul végig, megállíthatatlanul. Egyik hullám a másik után: *"Amit a hernyó meghagyott, megette a sáska, amit a sáska meghagyott, megette a szöcske, amit a szöcske meghagyott, megette a cserebogár."* Ahol a magyar Biblia különféle rovarokat említ, ott más fordítások különféle sáskafajokat neveznek meg. Jóel azt érzékelteti, hogy amikor átvonult az első raj, nyomában pusztítás, de van, ami megmaradt. Nem lehetett mégsem fellélegzés, mert jött egy újabb hullám, újabb pusztulás, de valami még megmaradt. Majd megint egy...

A sáskák felfalják a termést: *"Elpusztította szőlőmet, letördelte fügefáimat. Lehántotta, és szétszórta: ágai fehérlenek. ... Elpusztult a mező, gyászol a termőföld, mert elpusztult a gabona, elapadt a must, odalett az olaj."* Majd később látjuk, hogy a termés pusztulása hogyan gyűrűzik tovább: *"Hogy nyögnek az állatok! Kóborolnak a marhacsordák, mert nincs legelőjük, a juhnyájak is sínylődnek."* (1,18). Ezt ma úgy fogalmazzuk meg, hogy tönkrement a gazdaság. Elpusztul a termés, nincs mit tenni a parasztnak és szőlőműveseknek, a pásztoroknak sem. Az *invázió* nyomában *gazdasági összeomlás* jár.

Végül sivár, pusztá, elhagyatott lesz az ország. Ennek a mai szakaszból két mozzanatát emelem ki. Az egyik az Úr házával kapcsolatos: *"Meggűnt az étel- és italáldozat az ÚR házában, gyászolnak a papok, az ÚRnak szolgálói."* Az első fejezet folytatásában ezt is olvassuk: *"Szemünk láttára vész ki az élelem, az öröm és a vidámság Istenünk házából!"* (v. 16) Az Isten háza kiüresedésének van egy Jóel korához köthető történeti magyarázata: amikor elvész a termés, akkor abból nem jut az Úr házába, ahol Izrael rendje szerint zajlik az étel- és italáldozat, és ezzel együtt a hála, Isten magasztalása, az öröm, az ünnepek megszűnnek. Ez nem a mi helyzetünk. De bezárhatjuk-e úgy a füleinket, sőt, a szívünket, hogy ebben az amúgy is kísértetiesen közeli leírásban, amikor egy kicsiny élőlény letarolja az életet, nem engedjük közel a szívünkhöz és a képzeletünkhöz Isten szavát? Megtehetjük-e, hogy amikor ez az ige ilyen konkrétan lefesti azt, ahogy megszűntek élő, személyes istentiszteleteink, mi azt mondjuk, ez nem a Szentlélek hangja itt és most nekünk?

A másik mozzanat is fenyegetően valós: *"A szőlőtő elszáradt, a fügefa elhervadt, a gránátalma, a pálma, az almafa és a mező minden fája kiszáradt; a mosoly is lehervadt az emberek arcáról."* A próféta elementáris erővel láttatja a valóságot: ahogy a gyümölcs kiszáradt és lehullott a fáról, úgy hervadt le a mosoly, az öröm, az emberek arcáról. Szorongás, depresszió jár a csapás nyomában.

"Halljátok meg ezt, ti, vének, figyeljen az ország minden lakója! Történt-e ilyesmi a ti időtökben vagy őseitek idejében? Beszéljétek el fiaitoknak, fiaitok meg az ő fiaiknak, azok pedig a következő nemzedéknek!" Mit jelent ezt meghallani? Honnan tudjuk, hogy halljuk-e? Nos, a kérdés azon dől el, mit kezdünk a történésekkel. Hogyan értelmezzük azokat? A próféta ahhoz ragaszkodik, hogy Istennel van dolgunk. Hogyan vezet ennek a valóságába? Hogyan hívja népét Isten elé?

A válaszok

"Jóel textusa egy rettenetes sárkajárás volt, amely elpusztította Izraelben a termést és ennek következtében súlyos mezőgazdasági csapás érte az országot. A próféta pusztító katonai invázióhoz hasonlította ezt. Ugyanakkor bármilyen más csapást is hasonlóan értelmezett volna. Kivetítette azt egy hatalmas képernyőre és arra használta, hogy Isten valóságát állítsa népe életének középpontjába" - írja Eugene Peterson.

De ez nem könnyű, mert Isten elől menekülünk. Ezért Jóel két felhívással fordul hozzánk már itt, az első versekben. *"Ébredjétek föl, ti, részegek, és sírjatok! Jajgassatok mindnyájan, ti, iszákosok, mert szátok elől elvették az édes bort!"* A szakasz központi felszólítása ez: ébredjétek fel és sírjatok.

Ébredjétek föl, ti részegek. Így is hallhatjuk: Nézzetek már végre szembe a valósággal. Nem kell arra gondolnunk, hogy itt alkoholistákat szólít meg a próféta. Sokkal inkább arról van szó, hogy a "borivás" csak jelképezi azt az óvatlan, felelőtlen, "nem veszek róla tudomást" hozzáállást, amivel ellenállunk annak, hogy felborult, kizökkent az életünk. Tudjuk, látjuk, halljuk - de minden értelmes meggondolásunk és tapasztalatunk ellenére van valami a lelkünk mélyén, ami tiltakozik. Vonakodik, menekülő útvonalakat keres, tagadja a valóságot (ennek egyik, de csak egyik! formája a víruszkepticizmus), elaltatja magát. Aki megteheti, inkább egzotikus utakra megy, aki nem, sorozatokba menekül, és amíg lehet, azzal áltatjuk magunkat, hogy "a baj messze van." Mert egyrészt igaz, hogy a háború frontvonala jelenleg a kórházakban zajlik, másrészt meg talán még nem "harapott meg" a vírus súlyos betegség vagy ismerősünk halála révén. Iszonyú erővel hárít az emberi lélek, miközben megpróbál úgy tenni, mintha őt elkerülné az invázió és következménye. A próféta nem tehet mást, mint hogy fel akar ébreszteni: Ébredj fel! Ébredj fel a valóságra! Így nem folytathatjátok tovább.

A felébredés pedig a valóság elismerésével, és az arra adott adekvát válasszal kell, hogy járjon: *"... és sírjatok! Jajgassatok mindnyájan..."* E második felszólítás visszatérően hangzik. A népet így szólítja meg a 8. versben: *"Keseregj, mint a szűz, ki vőlegényét gyászolja!"* Látjátok, mi minden lett az invázió martalékává? És ti továbbra sem néznétek sok-sok ember nyomorúságával, küzdelmével, veszteségeivel szembe - csak

azért, mert titeket nem (úgy) érintett? Az egész népet egyként szólítja: át tudjátok élni, milyen az, amikor a szerelmes, aki oly régóta és olyan örömmel készült arra, hogy végre egybekeljen vőlegényével, elveszti azt? De gyászoljanak a papok is (v. 13: *"Öltsetek gyászruhát, és sírjatok, ti, papok!"*); valamint szomorkodjanak a parasztok, jajgassanak a szőlőművesek (v. 11; a felszólító mód jobb fordítás).

Ezen a ponton találkozunk a valóság, ami körbevesz, igazi lényünkkel, amely menekülne a valóságtól. Gyakran bírálják a keresztény embert, hogy Isten csak arra van neki, hogy elmeneküljön a valóságból egy álmvilágba. A próféták hite azonban ennek az ellenkezőjét mutatja: mivel minden eseményben Istennel van dolgunk, nézzünk szembe a valósággal. Lehet, hogy neked nem olyan nehéz most, de tudatosan keresd, hogy ha kemény és közömbös is szíved, mégis megrendüljön. Ha látod, hogyan tagadja a valóságot, könyörögj az Úrnak: add nekem, Uram, azokat a könnyeket, azt a gyászt, azt a sírást, amelyre te szólítasz.

De mik ezek a könnyek?

A probléma

A ma olvasott szakaszban nem hallunk arról, milyen gyászról, milyen jajgatásról, milyen könnyekről van szó. Természetesen nem kell sokat gondolkodnunk: aki közel engedi magához az invázió okozta pusztulást, mások fájalmát, az Úr házána üres voltát, sír saját és népe, közössége veszteségei felett. A felszólítás tehát hívhat erre: ismerd el a veszteséget, add meg magad az együttérzés könnyeinek. Nem is mondom, hogy ez nem jelenik meg, mégis, valami mást is meg kell látnunk.

Ha előre tekintünk Jóel könyvében, világossá lesz, milyen könnyekről beszél már itt a próféta. A könyv kulcsfontosságú felszólítása így szól a 2. fejezetben: *"De még most is így szól az ÚR: Térjete meg hozzám teljes szívvel, böjtölve, sírva és gyászolva! Szíveteket szaggassátok meg, ne a ruhátokat, úgy térjete meg Istenetekhez, az ÚRhoz! Mert kegyelmes és irgalmas ő, türelme hosszú, szeretete nagy, és visszavonhatja még a veszedelmet! Ki tudja, hátha most is megbánja, és áldást hagy maga után? Hozzatok étel- és italáldozatot Isteneteknek, az ÚRnak!"* (Jóel 2,12-14). A könnyek tehát a bűnbánat könnyei kell legyenek, hiszen a csapás az Úr ítélete népén. Ő hozta fel a mindent elborító és letaroló sereget, az ő döntése nyomán lett pusztává az ország, mert úgy tűnik, népe elhagyta őt, és nincs más út, hogy visszataláljanak hozzá. Izrael számára ez világos volt, az Úrral való szövetségben világosan ki lett mondva, hogy mi történik, ha hűtlen lesz ahhoz az Istenhez, aki kiszabadította őket (őseiket) az egyiptomi rabszolgaságból (vö. 5Móz. 28).

A probléma itt jelentkezik: beszélhetünk-e ma Isten ítéletéről? Értelmezhetjük-e úgy a járványt, mint Isten ítéletét? Vannak, akik számára ez az olvasat (és így Jóel próféta olvasata is) azért befogadhatatlan, mert nem képesek egy szerető Isten képét vagy hírét kibékíteni egy olyan Istennel, aki megítéli a bűnt. Újra és újra azt hallják, hogy Isten szeretet; de ha ez így van, akkor hogyan ítélné meg egy egész társadalmat? A kérdés óriási erővel vetődik fel abban a társadalomban, ahol az elfogadás, a máshogy gondolkodók és másképpen élők elfogadása a feltétlen parancs. Isten nem fogadja el

népe másságát? (Bármilyen is legyen az - érdekes, hogy Jóel nem nevezi néven Izrael bűneit). Nekik hadd hangsúlyozzam, amit éppen idéztünk Istenről: *"Mert kegyelmes és irgalmas ő, türelme hosszú, szeretete nagy, és visszavonhatja még a veszedelmet!"* A próféta Isten ítélete nyomán bűnbánatra hív, de ezt Isten szerető, irgalmas voltára nézve teszi (és ezért Jóel próféta könyve második fele jelentős részben Isten megújító, helyreállító munkájáról szól). Isten népének nem volt kérdés, hogy csak azért lehetnek Isten szövetséges népe, mert ő kegyelmes és irgalmas, ez azonban nem jelenti azt, hogy nem igazságos, és nem hívta el őket szent életre. Ha ettől elpártolnak, Isten utánuk nyúl. Ha Istent elfelejtették, Isten most visszalép életük közepibe.

Keresztények viszont másik oldalról akadnak el, éppen a kegyelem oldaláról érkező. Hiszen mi azt valljuk, hogy Jézus Krisztus kereszthalálában Isten az egész emberi nemzetség bűne ellen való haragját elhordozta, vagy másképpen Isten Krisztusban egyszer és mindenkorra kiengesztelődött vagy megbékélt a világgal (2Kor 5,18-19). Hogyan lehetne hát ítélet Krisztus után? Ha így olvassuk Jóelt, az nem azt jelenti, hogy zárójelbe tettük azt, hogy Isten minden ítéletet Krisztusra vetett? Vagy személyesen fogalmazva: ha a járványt Isten ítéletének tartom, akkor nem inog meg bennem az evangélium hatalmas és csodálatos ajándéka, mi szerint tudom, hogy Isten nem csak a múltbeli vétkeimet törölte el, de bizonyos lehetek abban, hogy bocsánata még a jövőben is mindig elérhető lesz számomra?

Igen, biztos lehetsz. És mindannyian, akár hívők, akár keresők, akár nem keresztények vagyunk, halljuk meg: Isten irgalmas, szerető, aki az egész világot szívében hordozza. Minden egyes embert, és - igen, most is - minden egyes szenvedőt. De amint számos nem keresztény értelmezés is hallatja hangját, valami kifordult a világban, aminek meg kell(ene) állnia. Mi hisszük, hogy Isten - hitvallásunk, a Heidelbergi Káté szavaival - *"a mennyet és a földet, minden teremtménnyel együtt szilárdan kézben tartja, és úgy igazgatja, hogy amit a föld terem, továbbá eső és aszály, termő és terméketlen idők, étel és ital, egészség és betegség, gazdagság és szegénység – szóval minden – nem véletlenségből, hanem az ő hűséges atyái kezéből származik."* (27. kérdés-felet). A szerető apák pedig, ahogy az Újszövetségben a Zsidókhöz írt levélben olvastuk, fenyítik, nevelik a gyermekeiket. Nem elítélik őket, nem haragjukat töltik ki rajtuk, nem gyönyörködnek a kisebb, a gyengébb szenvedésében, de határt szabnak annak, ami tönkretenné az életüket. Így olvastuk: *"Szenvedjétek el a fenyítést, hiszen úgy bánik veletek Isten, mint fiaival. Hát milyen fiú az, akit nem fenyít meg az apja? Ha pedig fenyítés nélkül maradtok, amelyben mindenki részesül, fattyak vagytok, nem pedig fiak. ... Az első pillanatban ugyan semmiféle fenyítés nem látszik örvendetesnek, hanem keservesnek, később azonban az igazság békességes gyümölcsét hozza azoknak, akik megedződtek általa."* (Zsid 12, 7-8,11) Meggyőződésem, hogy ennek a fényében kell ítéletként, fenyítésként értelmezni a járványt - Jóel próféta üzenete fényében is.

A gyümölcs

Amennyiben felébredünk, nem menekülünk el a valóság elől, az azt jelenti, hogy tudjuk, mindaz, ami bennünket ért, Isten kezéből érkezett és érkezik. *"Jóel prófétai kijelentései, amelyek századokon és generációkon át azóta is visszhangoznak, megteremtik a végső kapcsolatot életünk bármely olyan eseménye – legyen az kicsi*

vagy nagy - amely szétfeszíti a megszokott napi rutint és Isten között, és ezáltal új lehetőséget kínál arra, hogy életünket hűséges engedelmisségben újra Isten felé fordítsuk. " (MESSAGE) Milyen gyümölcs születik bennünk, ha életünket hűséges engedelmisségben Isten felé fordítjuk?

Először is, igaz önismeretre jutunk: *"Bizonyos értelemben igaz, hogy a katasztrófa soha nem hoz újat az életünkben. Egyszerűen csak leleplezi azt a morális vagy spirituális valóságot, amely korábban is ott volt, de a mindennapok rutinja, az önmagunkkal való elfoglaltság, a dolgok megszokott rendje mögé volt rejtve."* (MESSAGE). Feltárnak "nem-szeretem" valóságok, de ezek a könyörületes és szerető Isten karjaiba hajtanak bennünket. Megpróbáltatik Isten iránti hűségünk, fény derül végső reménységünkre, ragaszkodásainkra, arra hogy miben találjuk az igazi örömünket és gyönyörűségünket, és mindezek által bűnbánatra és Istenhez fordulásra hív.

Másodszor, a józansággal együtt jobban el tudjuk fogadni a korlátozásokat, még ha személyesen nagyon nehezek is. Ha Isten a rossz által is jót készít, ezzel a hittel és reménységgel próbáljuk magunkhoz ölelni azt, ami megváltozott, illetve annak a hiányát, amit elvesztettünk. Hisszük, hogy Isten ezen keresztül új utakat nyit meg, amelyek őhöz vezetnek, és amelyekből áldásokat készít másoknak is.

Harmadszor, éppen hogy nem ítélkező, hanem együttérző emberré, közösséggé tesz bennünket. Hiszen egyazon ítélet alatt vagyunk minden más emberrel. Hiszen ismerjük a csapást hozó Isten szerető és könyörületes szívét. Együttérzésünk pedig arra hív, hogy szeretettel, figyelemmel, támogatással és imádsággal álljunk mindazok mellett, akik súlyosabban szenvednek mint mi - miközben tudjuk, hogy nálunk nem érdemeltek többet.

(Lovas András)